

Archeologische Begeleiding (AB)

Klein Trierveld te Born
Vindplaats 44

Opdrachtgever

Groen-Planning Maastricht Bv
Markt 10
6231 LS MEERSSEN

Projectnummer

Synthegra Archeologie Briefrapport 176055

Autorisatie

Auteur/ redactie:	paraaf	datum
mevr. drs. G. Hensen		14-06-2006

Kenmerk

MJA/UIT/SAW/Synthegra Archeologie
Briefrapport 176055

Eindredactie/kwaliteitscontrole:	paraaf	datum
drs. E.E.A. van der Kuijl		15-06-2006

Synthegra Archeologie bv, Wetering 23, NL-6002 SM WEERT
Postadres: Postbus 10231, NL-6000 GE WEERT
Telefoon +31(0)495 45 79 22, Fax +31(0)495 45 79 29, Internet: www.synthegra.com
Bankrelatie F. van Lanschot Bankiers Nijmegen, nr. 22.59.31.451, BTW NL809760538B01, HR 09119698
Synthegra Archeologie bv is een werkmaatschappij van de Verhoeve Groep bv
Vestigingen te Dordrecht, Hummelo, Jirnsom, Weert en Zelhem

Project : Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Kenmerk : MJA/UIT/SAW/Synthegra Archeologie Briefrapport 176055

Colofon

Oprachtgever: Groen-Planning Maastricht Bv te MEERSSEN
Project: Klein Trierveld te Born
Projectnummer: Synthegra Archeologie Briefrapport 176055
Titel: Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Datum: 15-06-2006
Auteur/ redactie: mevr. drs. G. Hensen (medior archeoloog en projectleider)
Met bijdragen van: Drs. M. Janssens (junior archeoloog), ing. F. van der Hoeven (tekenaar)
Eindredactie: drs. E.E.A. van der Kuijl (senior archeoloog)
Druk: Synthegra Archeologie bv, Weert
ISSN: 1574-0838

Synthegra Archeologie bv

Postadres: Postbus 10231, NL-6000 GE WEERT

Telefoon +31(0)495 45 79 22, Fax +31(0)495 45 79 29, Internet: www.synthegra.com

© Synthegra Archeologie bv

De rechten van intellectueel eigendom verblijven te allen tijde bij Synthegra Archeologie bv.

INHOUD

0	Samenvatting	4
1	Inleiding	4
1.1	Doel van de archeologische begeleiding	4
1.2	Administratieve gegevens	5
2	Vooronderzoek	7
3	Operationalisering	8
4	Voorlopige resultaten	9
4.1	Profielopbouw	9
4.2	Sporen	9
4.3	Vondsten	13
5	Synthese	14
6	Literatuur	15

Bijlagen:

- 1 - Overzichtskaart van de putten
- 2 - Vlaktekeningen
- 3 - Sporenlijsten
- 4 - Vondstenlijst
- 5 - Determinatielijst
- 6 - Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen
- 7 - Geologische/archeologische perioden en lijst met gebruikte afkortingen

Afbeelding voorblad: Impressie van het plangebied. De foto is genomen vanuit het noordoosten.

0 Samenvatting

In dit briefverslag worden de voorlopige onderzoeksresultaten gepresenteerd van de archeologische begeleiding ter plaatse van de percelen 254 en 255 (waar zich vindplaats 44 bevindt) van het Klein Trierveld te Born (gemeente Sittard-Geleen, provincie Limburg), uitgevoerd door Synthegra Archeologie bv. Ter plaatse werd de bouwvoor verwijderd om de onderliggende klei en grind te kunnen winnen. Het perceel werd in 5 fasen afgegraven (zie bijlage 1).

Tijdens de archeologische begeleiding werden nederzettingsresten uit de Steentijd (vuursteen, niet geassocieerd met sporen), IJzertijd (aardewerk en twee afvalkuilen), Late-Middeleeuwen (aardewerk) en Nieuwe tijd (aardewerk, glas, metaal) gevonden. Op basis van de ruimtelijke verspreiding van deze vondsten strekt de vindplaats 44 zich verder uit dan gedacht, ongeveer 100 meter vanaf de noordwestelijke perceelsgrens, tot aan de grindbaan. Er dient wel opgemerkt te worden dat het *in situ* karakter van de vondsten onzeker is, gezien de aanwezigheid van de grindopduiking, die oorspronkelijk ook bedekt was met klei die ondertussen afgespoeld is en de lagere delen van het landschap opgevuld heeft. Het is mogelijk dat de vondsten mee afgespoeld zijn en elders weer afgezet. Er kan dan ook niet bepaald worden of de kern van de nederzetting zich op het reeds afgegraven perceel ten westen van vindplaats 44 bevindt, zoals vooropgesteld in het rapport van het waarderend onderzoek, of ter plaatse van de grindopduiking. In deze zone (ten oosten van de vindplaats 44) lagen er trouwens meerdere grindbanen, zoals waargenomen tijdens de afgraving van de percelen ten zuiden van percelen 255 en 254 (waarvoor geen archeologische begeleiding voorzien was).

1 Inleiding

1.1 Doel van de archeologische begeleiding

Het doel van de archeologische begeleiding is inzicht te verkrijgen in de aan- of afwezigheid van archeologische waarden in het kader van een niet-archeologische bodemversturende activiteit. De aangetroffen waarden dienen te worden geregistreerd, met als doel uitspraken te kunnen doen over de aard, omvang, periode en kwaliteit van de waargenomen archeologische waarden.

Tijdens het karterende en waarderende onderzoek werd de vindplaats 44 gelokaliseerd en gewaardeerd. Naar aanleiding van de resultaten van deze onderzoeken werd in het Programma van Eisen bepaald dat de percelen 85 en 86 niet nader onderzocht dienden te worden, terwijl de percelen 88 tot en met 92 en 254 en 255 archeologisch begeleid dienden te worden. Voor de eerstgenoemde percelen werd een passieve archeologische begeleiding voorzien. Dit heeft echter geen resultaten opgeleverd. De firma Kuypers Kessel heeft geen vondsten gemeld. De percelen 254 en 255 werden actief archeologisch begeleid. Specifiek voor de vindplaats 44 werd als doel geformuleerd in het PvE te onderzoeken of er nog meerdere sporen aanwezig waren die aan de nederzettingen (uit het Meso- of Neolithicum en de Brons- of IJzertijd) konden gerelateerd worden. De resultaten van het veldwerk en een eerste interpretatie worden in dit briefrapport gepresenteerd.

Project : Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Kenmerk : MJA/UIT/SAW/Synthegra Archeologie Briefrapport 176055

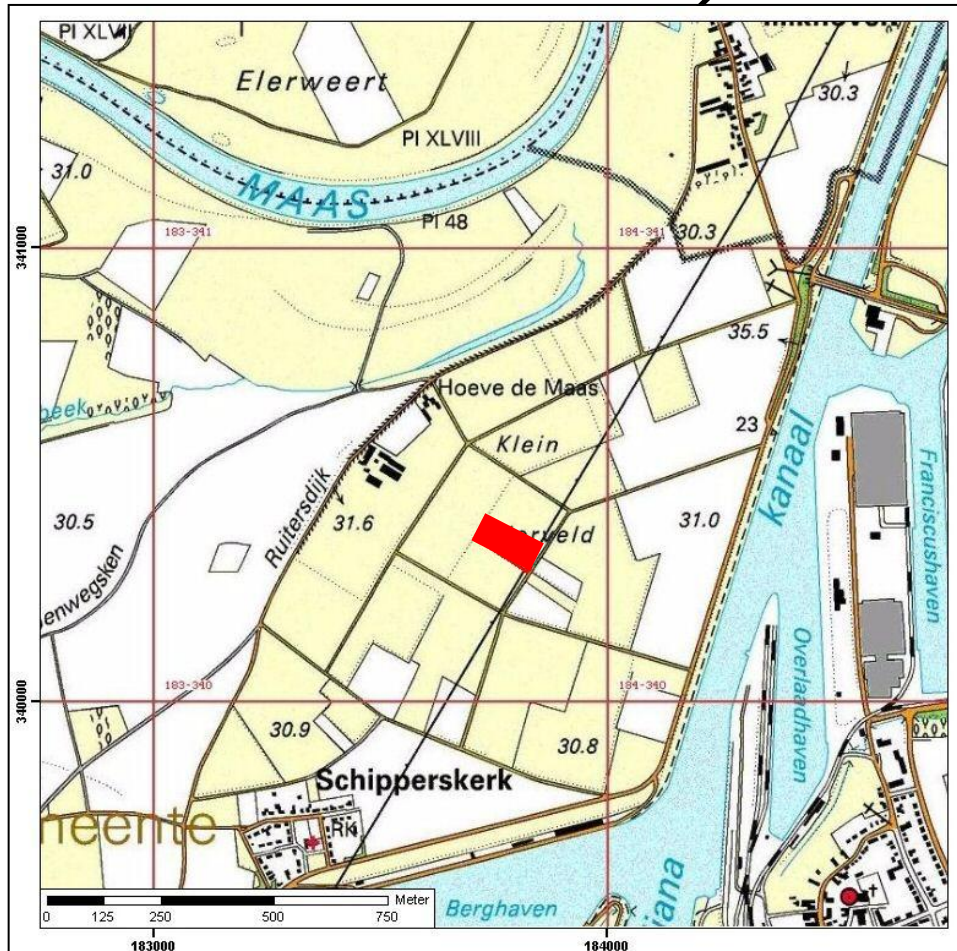
1.2 Administratieve gegevens

Toponiem : Klein Trierveld
Plaats : Schipperskerk
Gemeente : Sittard-Geleen
Provincie : Limburg
Projectnummer : Synthegra Archeologie Briefrapport 176055
Bevoegd gezag : Provincie Limburg
Opdrachtgever : Firma Kuypers Kessel bv, via Groen-planning Maastricht bv
Uitvoerende instantie : Synthegra Archeologie bv
Datum uitvoering : 19 juli 2005, 19 september 2005, 15 maart 2006, 10 mei 2006 en 12 mei 2006
CIS-code : 13139
Datum onderzoeksmelding : 18-07-2005
Kaartblad : 68B
Periode : Meso- en Neolithicum, Brons- of IJzertijd, Romeinse tijd, Vroege-Middeleeuwen (vindplaats 44)
Oppervlakte : Ca. 1 ha
Perceelnummer(s) : 254 en 255
Grond eigenaar / beheerder : Geocontrol
Grondgebruik : Weiland
Geologie : Oude rivierklei op maasgrinden
Geomorfologie : Ruggen en geulen
Bodem : Ooivaaggrond
Beheer en plaats documentatie : Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheek ROB, Archief Synthegra Zelhem, Provinciaal Depot voor Bodemvondsten te Maastricht volgens de daar geldende regels

Project : Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Kenmerk : MJA/UIT/SAW/Synthegra Archeologie Briefrapport 176055

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende 4 coördinaten:

Linksboven : X: 183718, Y: 340368
Rechtsboven : X: 183831, Y: 340295
Rechtsonder : X: 183825, Y: 340286
Linksonder : X: 183713, Y: 340359

Afbeelding 1: Topografische kaart met het plangebied in het rode kader.

2 Vooronderzoek

Vindplaats 44 werd in 1998 ontdekt tijdens een veldverkenning in het kader van de Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI), fase 1, uitgevoerd door RAAP Archeologisch Adviesbureau. Op basis van dat onderzoek werd de vindplaats gedateerd in het Neolithicum. Tussen december 1998 en april 1999 werd de tweede fase van de AAI uitgevoerd door RAAP. Het ging om een waarderend onderzoek door middel van een detailkartering, hoogtemetingen en een boorraai. Als onderdeel van de AAI werd ter hoogte van de boring 94 (met een mogelijk Romeins puinfragment) een proefputje gegraven. De vondsten uit de kartering, het booronderzoek en de kleine proefsleuf betreffen vuurstenen artefacten en scherven. Twee artefacten konden gedateerd worden in het Mesolithicum. De vondsten uit de Steentijd lagen ruimtelijk gezien door elkaar, hoewel de horizontale verspreiding zoals die tijdens de kartering is geregistreerd, tenminste twee concentraties doet vermoeden. Het aardewerk, Romeins en Karolingisch gedateerd werd op het hoogste deel van het perceel verzameld.¹

Daarna werd vindplaats 44 door middel van een inventariserend veldonderzoek, waarderende fase nader onderzocht. In het eerste vlak werden twee sporen, lichte verspreidingen van prehistorisch aardewerk en/of vuurstenen artefacten uit de Brons- tot IJzertijd en een vegetatiehorizont in een laagte gevonden. De vuursteenconcentraties uit het AAI bevinden zich ten zuidwesten van de twee eerstgenoemde sites. De resten zijn als off-site patronen geïnterpreteerd. De kern van de site heeft waarschijnlijk direct ten westen van vindplaats 44 gelegen, op het aangrenzende hoger gelegen perceel dat in de jaren 1970 is afgegraven. In het tweede vlak, stratigrafisch afgedekt door een pakket klei werd een kleine site aangetroffen, bestaande uit drie sporen, waarvan twee afval van een haardplaats bevatten. De site is geïnterpreteerd als tijdelijk kamp of woonplaats en is in waarschijnlijk ouder dan de twee sites uit het eerste vlak.² De ondergrond ter plaatse bestaat uit een kleipakket (komafzettingen van de Maas uit het Holoceen, gevormd tijdens overstromingen van het rivierterras) op grind (Geistingenterras uit het Jonge Dryas). Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de continue sedimentatiefase van klei en de fase erna. Tijdens de continue sedimentatiefase overstroomde het gebied regelmatig waarbij klei werd afgezet. Omdat deze klei nooit lang aan de oppervlakte lag, kon zich geen bodem vormen. Op het moment dat de Maas zich ver genoeg had teruggetrokken en het gebied niet meer zo vaak overstroomde, kon er wel bodemvorming plaatsvinden –de bodem is echter opgenomen in de bouwvoor- en kon de mens zich ook blijvend vestigen in het gebied.³

Als besluit kan gesteld worden dat de resultaten van het waarderende IVO niet overeenkomen met die van de AAI. Tijdens de AAI leken er gezien de grootte van het assemblage en de omvang van de horizontale verspreiding twee of meer nederzettingen aanwezig te zijn. De vondsten uit het waarderende IVO duiden er echter op dat het om off site verschijnselen ging. De nederzetting(en) lag(en) waarschijnlijk op het perceel ten westen dat in de jaren 1970 is afgegraven. Over de datering van de vindplaats kunnen geen uitspraken gedaan worden: tijdens het waarderende IVO werden geen mesolithische, Romeinse en middeleeuwse vondsten gedaan.⁴

---

¹ Tichelman 2004, 10.

² Tichelman 2004, 99.

³ Tichelman 2004, 87.

⁴ Tichelman 2004, 101.

3 Operationalisering

Het uitgangspunt van het onderzoek is een vindplaatsgerichte benadering: het onderzoek beperkt zich tot de plaatsen waar een verdichting van archeologisch materiaal is waargenomen (de vindplaatsen uit het vooronderzoek). De basishandelingen op het veld zijn het waarnemen van (de afwezigheid van) archeologische fenomenen (sporen en/ of vondsten), het documenteren van deze sporen en vondsten, het verzamelen van (een representatieve selectie van) het vondstmateriaal en indien de aard van de sporen daartoe aanleiding geeft, het verder vrijleggen van sporen, bergen van vondsten, nemen van monsters, vaststellen van stratigrafie door middel van schaven en documenteren van het na het verwijderen van de bovengrond ontstane vlak. Bij de uitvoeringsbegeleiding wordt een onderscheid gemaakt tussen actieve en passieve begeleiding. Voor de percelen 254 en 255 werd een actieve begeleiding voorzien, zonder mogelijkheid tot vervolgonderzoek.

De bovengrond ter plaatse van de percelen 255 en 254 werd in 5 fasen verwijderd. De werken werden dan ook op 5 verschillende tijdstippen archeologisch begeleid. De eerste strook van ca. 10 meter breed werd afgegraven op 19 juli 2005. De volgende strook, aan de noordoostzijde aansluitend bij de vorige werd vrijgelegd op 19 september 2005. De laatste strook van perceel 255 tenslotte, met een breedte van ca. 12 meter, werd afgegraven op 22 maart 2006. Omwille van de oprit voor de kraan en de vrachtwagens aan de Ilsenweg, konden de twee laatste putten niet over de gehele lengte aangelegd worden. Op 10 mei 2006 werd de noordelijke helft van het perceel 254 vrijgelegd, terwijl op 12 mei 2006 de zuidelijke helft (aansluitend op de strook die op 22 maart werd begeleid) werd onderzocht.

De ontgronder verwijderde de bouwvoor en legde volgens aanwijzingen van de archeoloog een 'leesbaar' vlak aan. De ontgravingsdiepte verschilde: in de putten 1 en 2 was dit gemiddeld 30 cm onder het maaiveld (gemeten om de 10 meter). In de put 3 was dit 35 tot plaatselijk 70 cm onder het maaiveld (gemeten om de 5 meter, omwille van het onregelmatige aangelegde vlak). In put 4 lag het vlak tussen 35 en 56 cm onder het maaiveld (gemeten om de 5 meter). De ligging van het vlak in put 5 kon niet afzonderlijk bepaald worden, aangezien deze put zich tussen de putten 3 en 4 bevond, waardoor het niet mogelijk was de hoogte ten opzichte van het maaiveld te meten). De graafwerken werden begeleid door drs. H. van Klaveren (senior archeoloog), drs. G. Hensen (medior archeoloog) en drs. M. Janssens (junior archeoloog). Tijdens het afgraven werd het vlak afgelopen, waarbij sporen werden ingekrast en vondsten werden verzameld. De sporen en vondsten werden ingetekend op een vlaktekening met schaal 1: 100 in plaats van schaal 1: 50, omwille van de grootte van de werkputten en de weinige sporen. Het meetsysteem kon gerelateerd worden aan de vaste punten die uitgezet waren ten behoeve van de kleiwinning door de Firma Kuypers-Kessel. De leesbaarheid van het vlak liet soms te wensen over: de klei weerspiegelde het zonlicht zeer sterk en het was voor de machinisten van de firma Kuypers Kessel (die geen ervaring heeft met graafwerken ten behoeve van archeologisch onderzoek) vaak ook moeilijk om een 'leesbaar' vlak aan te leggen.

4 Voorlopige resultaten

4.1 Profielopbouw

Enkel de bouwvoor werd verwijderd, aangezien de te winnen klei zich direct onder de bouwvoor bevindt. In werkput 3 werd echter meer bodemmateriaal verwijderd, waardoor observaties konden gedaan worden betreffende de bodemopbouw. Daarnaast konden de profielen van de werkputten van de klei- en grindwinning ter plaatse van het perceel 88 bestudeerd worden.

Onder de bouwvoor bevond zich de oude rivierklei. Een gelaagdheid die kon wijzen op het voorkomen van een afdekkend jong kleipakket kon niet waargenomen worden. Onder dit pakket klei, op wisselende diepte, lag het grind van het terras van Geistingen uit de Jonge Dryas. Dit stemt overeen met de resultaten van het waarderende IVO. De bodem is een ooivaaggrond met pseudo-gleyverschijnselen en verbruining. In het pakket van de continue kleisedimentatie (zie hoger) zijn geen oude bodemhorizonten aangetroffen. Blijkbaar heeft alleen na afloop van de kleisedimentatie bodemvorming plaatsgevonden en is de bodem opgenomen in de bouwvoor.⁵

4.2 Sporen (zie bijlage 3)

Tijdens de archeologische begeleiding van het eerste deel (zie bijlage 2, put 1) werden er geen archeologische sporen aangetroffen. Het vlak werd goed geobserveerd tijdens het afgraven zelf, maar er konden geen sporen waargenomen worden. Eén natuurlijk spoor werd ingetekend, namelijk een grindbaan die dwars door de put liep (put 1, spoor 2) (afbeelding 2). Dit is een aanwijzing dat haaks op de put ooit een rug gelopen heeft. Dit spoor kon ook in de twee volgende putten gevolgd worden. Ook bij eerdere graafwerken ten behoeve van de kleiwinning op de percelen ten zuidwesten werden een of mogelijk meer grindbanen waargenomen. De bovenliggende laag (klei) is in het verleden verdwenen/ afgespoeld door erosie of door menselijke ingrepen. Een dergelijke hoogte was zeer aantrekkelijk voor sporadische menselijke aanwezigheid in de Steentijd, toen het terras nog regelmatig (mogelijk meerdere malen per jaar) overstroomde. Pas aan het einde van de continue kleisedimentatiefase kon het terras blijvend gebruikt worden. De hoge ligging was nog steeds aantrekkelijk omdat men hier beschermd was tegen de sporadische overstromingen. Het omringende terrein kon gebruikt worden voor landbouw. Het kleipakket op de hoogte werd door occasionele overstroming en door menselijke activiteiten afgespoeld waarna het in de laagtes terecht kwam.⁶

---

⁵ Tichelman 2004, 88.

⁶ Tichelman 2004, 87.

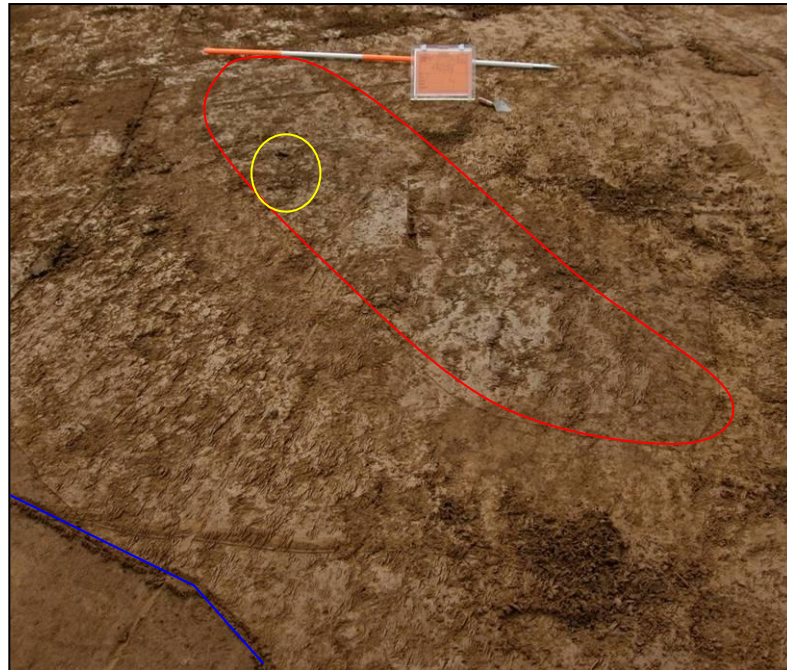
Afbeelding 2: Put 1, vlak 1, spoor 2. De foto (met nr. 1) is genomen vanuit het noordoosten.

Tijdens de afgraving van het tweede deel (zie bijlage 2, put 2) op 19 september 2005, werden maar weinig waarnemingen gedaan. Het vlak was vrij hoog aangelegd door de machinist van de Firma Kuypers-Kessel bv. De grindbaan werd herkend in het veld als een vlek (put 2, spoor 2). Daarnaast kon een mogelijk paalgat met houtskool in de vulling gedocumenteerd worden (put 2, spoor 3).

Het vlak van de derde put (zie bijlage 2, put 3) werd iets lager aangelegd dan dit van de vorige twee putten. In het vlak kwamen naast de grindbaan (put 3, spoor 13), ook andere sporen voor, zowel natuurlijke vlekken als sporen van menselijke oorsprong. Een langgerekt spoor (spoor 2), gekenmerkt door een zeer rulle textuur, kon herkend worden als de proefsleuf van het waarderende IVO uit 2004. De natuurlijke vlekken hadden dezelfde kleur als het vlak, maar werden waargenomen door middel van een concentratie mangaanvlekken.. Spoor 6 bestond uit bruin siltig zand en kan waarschijnlijk geïnterpreteerd worden als een lens binnen het kleipakket. Sporen 7 en 8 zijn mogelijk paalgaten, gekenmerkt door een grijsbruine kleur en met houtskool in de vulling. Spoor 5 is een kuil, met een kern (spoor 9) binnen het spoor dat bestaat uit sporen verbrande klei (afbeelding 3). De sporen 10 en 11 zijn waarschijnlijk ook kuiltjes. In het spoor 11 kon een duidelijke kern (spoor 12) onderscheiden worden, bestaande uit zwartgrijze, verbrande klei met houtskool in de vulling.

Put 5 (zie bijlage 2, put 5) werd aangelegd op 12 mei 2006, aansluitend op put 3. In deze put werden de interessantste sporen aangetroffen. Het gaat om twee kuilen die aan de hand van het geassocieerde vondstmateriaal in de IJzertijd gedateerd kunnen worden (afbeeldingen 4 en 5). Van de vulling van deze twee kuilen werden monsters genomen. Ter hoogte van deze sporen werden in het vlak losse vondsten ingezameld, voornamelijk vuurstenen afslagen en afvalstukjes en aardewerk. Het aardewerk kon gedateerd worden in de Late-Middeleeuwen of de Nieuwe tijd.

Project : Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Kenmerk : MJA/UIT/SAW/Synthegra Archeologie Briefrapport 176055

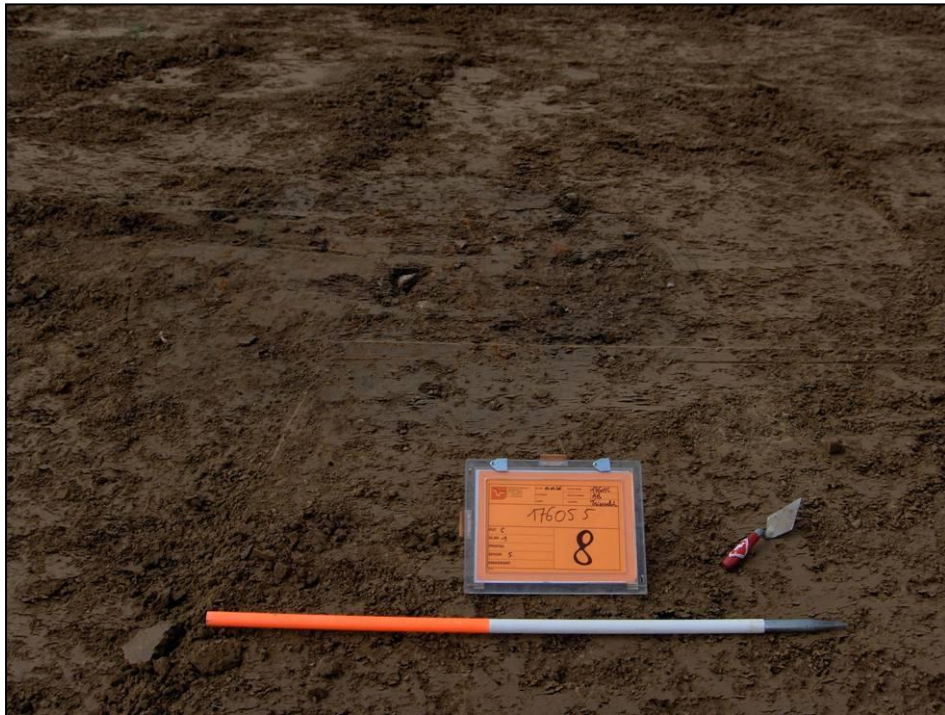

Afbeelding 3: Put 3, vlak 1, sporen 6 (blauwe lijn), 5 (rode lijn) en 9 (gele lijn).
De foto (met nr. 4) is genomen vanuit het noordoosten.

Afbeelding 4: Put 5, vlak 1, spoor 4. De foto (met nr. 7) is genomen vanuit het noorden.

Project : Archeologische Begeleiding (AB), Klein Trierveld te Born
Kenmerk : MJA/UIT/SAW/SyntheGra Archeologie Briefrapport 176055

Afbeelding 5: Put 5, vlak 1, spoor 5. De foto (met nr. 8) is genomen vanuit het zuidoosten.

De ontgraving van put 4 (zie bijlage 2, put 4) tenslotte werd archeologisch begeleid op 10 mei 2006. Er werden geen significante sporen waargenomen, op een tweetal vlekken na. Van spoor 3, een kuil met brandsporen, werd een monster van de vulling genomen. Er werd echter wel veel vondstmateriaal ingezameld. Het gaat voornamelijk om vuurstenen afvalstukjes, al werd er ook een artefact gevonden, waarschijnlijk een schrabbertje (vondstnummer 53). Tevens werden er een tweetal scherven handgevormd ijzertijdaardewerk (vondstnummers 45 en 46) ingezameld en vier scherven Limburgs aardewerk uit de elfde tot dertiende eeuw (vondstnummer 27).

4.3 Vondsten (zie bijlagen 4 en 5)

Tijdens de aanleg van put 1 kwam veel grind en vuursteen tevoorschijn. Enkele voorwerpen, die mogelijk van menselijke makelij zijn, werden ingezameld. Drs. C. Peen onderzocht de vuurstenen artefacten. Alleen vondstnummer 3 zou van menselijke makelij kunnen zijn. Het fragment kon echter niet aan een bepaald type werktuig worden toegeschreven. De afslagen en retouches op de andere vuurstenen waren van natuurlijke aard. Daarnaast werd een fragment verbrand bot, te klein om te determineren, een stukje sterk gecorrodeerd metaal (een spijker?) en een scherfje aardewerk verzameld. Drs. E.E.A. van der Kuijl (senior archeoloog) determineerde dit laatste fragment als twaalfde-dertiende eeuwse aardewerk, afkomstig van een atelier in Limburg (proto-steengoed). Het gaat om een reducerend gebakken wandscherf, vrij ruwwandig en vrij hard gebakken, mogelijk afkomstig van een kogelpotachtige vorm (vondstnummer 7).

De andere vondsten werden gedetermineerd door drs. H.W. van Klaveren (senior archeoloog en projectleider). In de putten 2 en 3 werden geen noemenswaardige vondsten gedaan. Naast wat vuursteenafval (al dan niet door toedoen van de mens ontstaan) en mogelijk een artefact (vondstnummer 20, verder onbepaald) werden ook enkele scherven aardewerk, een stukje glas en een stukje ijzer ingezameld. Deze vondsten zijn alle van een vrij recente datum. In de putten 4 en 5 werden wel enige interessante vondsten ingezameld. Het betreft handgevormd aardewerk uit de IJzertijd, waarvan sommige scherven versierd zijn met indrukken (vondstnummers 47 en 48, aangetroffen in het vlak, vondstnummers 65 en 67, aangetroffen in respectievelijk sporen 4 en 5). Daarnaast is er ook keramiek uit de Late-Middeleeuwen en de Nieuwe tijd gevonden (steengoed, grijsbakkend en roodbakkend aardewerk, Limburgs aardewerk). Naast verschillende natuurlijke stukjes vuursteen werden er ook enige afslagen en afvalstukjes (onduidelijk of deze van menselijke makelij zijn) en enkele artefacten ingezameld: vondstnummer 45 is een brede afslag of een kernstukje, terwijl vondstnummer 53 een schrabbertje is.

5 Synthese

De vindplaats 44 werd onderzocht door middel van een archeologische begeleiding van de civiele werkzaamheden (ten behoeve van kleiwinning). Het doel was te onderzoeken of er nog meer sporen, behorende bij vindplaats 44, aanwezig waren. Het gaat om nederzettingsresten uit het Mesolithicum of Neolithicum, de Brons- of IJzertijd, en mogelijk ook de Romeinse tijd en Vroege-Middeleeuwen. Hieronder volgt een synthese van het uitgevoerde onderzoek. De specifieke vragen uit het Programma van Eisen,⁷ zullen niet in dit briefverslag, maar in de conceptrapportage beantwoord worden.

Tijdens de veldwerkzaamheden werden weinig sporen en vondsten in associatie met sporen waargenomen. Bij het aanleggen van het vlak werden wel losse vondsten ingezameld. De sporen en de vondsten werden ingetekend op de veldtekening. De vondsten betroffen voornamelijk vuursteen (enkele werktuigen, afslagen en afvalstukjes; deze kunnen zowel van natuurlijke als van menselijke oorsprong zijn), aardewerk (handgevormd aardewerk uit de IJzertijd, Limburgs aardewerk uit de elfde tot dertiende eeuw, grijsbakkend en roodbakkend aardewerk, steengoed uit de Nieuwe tijd en tevens dakpanfragmenten), natuursteen (schalie), industrieel vervaardigd glas en recent metaal.

Op basis van de ruimtelijke verspreiding van deze vondsten strekt vindplaats 44 zich verder uit dan gedacht, ongeveer 100 meter vanaf de noordwestelijke perceelsgrens, tot aan de grindbaan. Er dient wel opgemerkt te worden dat het *in situ* karakter van de vondsten onzeker is, gezien de aanwezigheid van de grindopduiking, die oorspronkelijk ook bedekt was met klei die ondertussen afgespoeld is en de lagere delen van het landschap opgevuld heeft. Het is mogelijk dat de vondsten mee afgespoeld zijn en elders weer afgezet. Er kan dan ook niet bepaald worden of de kern van de nederzetting zich op het reeds afgegraven perceel ten westen van vindplaats 44 bevindt, zoals vooropgesteld in het rapport van het waarderend onderzoek, of ter plaatse van de grindopduiking. In deze zone (ten oosten van de vindplaats 44) lagen er trouwens meerdere grindbanen, zoals waargenomen tijdens de afgraving van de percelen ten zuiden van percelen 255 en 254 (waarvoor geen archeologische begeleiding voorzien was). In deze zone (aan de Ilsenweg) lagen meerdere ruggen in het landschap die aantrekkelijk geweest zijn voor bewoning.

Tot besluit kan gesteld worden dat er significante sporen zijn aangetroffen van de vindplaats 44. Het betreft nederzettingsresten uit de Steentijd (vuursteen, niet geassocieerd met sporen) en IJzertijd (aardewerk en twee afvalkuilen). Tevens werden vondsten en mogelijk ook sporen uit de Late-Middeleeuwen (aardewerk) en Nieuwe tijd (aardewerk, glas, metaal) gevonden. Omwille van het feit dat er in de meeste sporen geen dateerbare materialen aangetroffen zijn, is het niet mogelijk deze toe te schrijven aan een bepaalde periode. Aanwijzingen voor nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en de Vroege-Middeleeuwen, zoals aangetroffen tijdens het karterende onderzoek, zijn er niet.

---

⁷ Van de Water, 2004.

6 Literatuur

Krist, J.S./Gent, van, E.F./F. Plasmeijer, 2003: *Rapportage Aanvullend Archeologisch Onderzoek. Trierveld, kadastraal perceel 111, Horissenweg-Schipperskerk*, (Synthegra Archeologie Rapport 172020), Zelhem.

Polman, S., 2002: *Project Grensmaas, deelgebieden Koeweide-uitbreiding, Meers en Urmond: een aanvullende archeologische inventarisatie*, Amsterdam (RAAP-Rapport 775).

Polman, S./ E. Rensink, 2000: *Project Grensmaas, deelgebied Koeweide: een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI fase 2)*, Amsterdam (RAAP-Rapport 461).

Stoepker, H. (ed.), 2006: *Archeologie in de Maaswerken. Synthese en evaluatie van het inventariserend archeologisch onderzoek in de Maaswerken. 1998-2005. Lezingen gehouden op het Maaswerken-archeologie symposium te Maastricht op 14 oktober 2005*, Maastricht.

Tichelman, G., 2004: *Archeologisch onderzoek in het kader van De Maaswerken inventariserend veldonderzoek (IVO), waarderende fase Koeweide Klein-Trierveld, vindplaatsen 44, 46-47 en 55*, Amersfoort (ADC-Archeoprojecten-Rapport 306).

Van de Water, A., 2004, *Programma van Eisen en ontwerp ten behoeve van archeologisch onderzoek (een archeologische begeleiding). Provincie Limburg. Gemeente Sittard-Geleen, Plaats Schipperskerk. Toponiem Klein Trierveld*.

Bijlagen

**Bijlage 1:
Overzichtskaart van de putten**

Overzichtskaart - Ligging putten

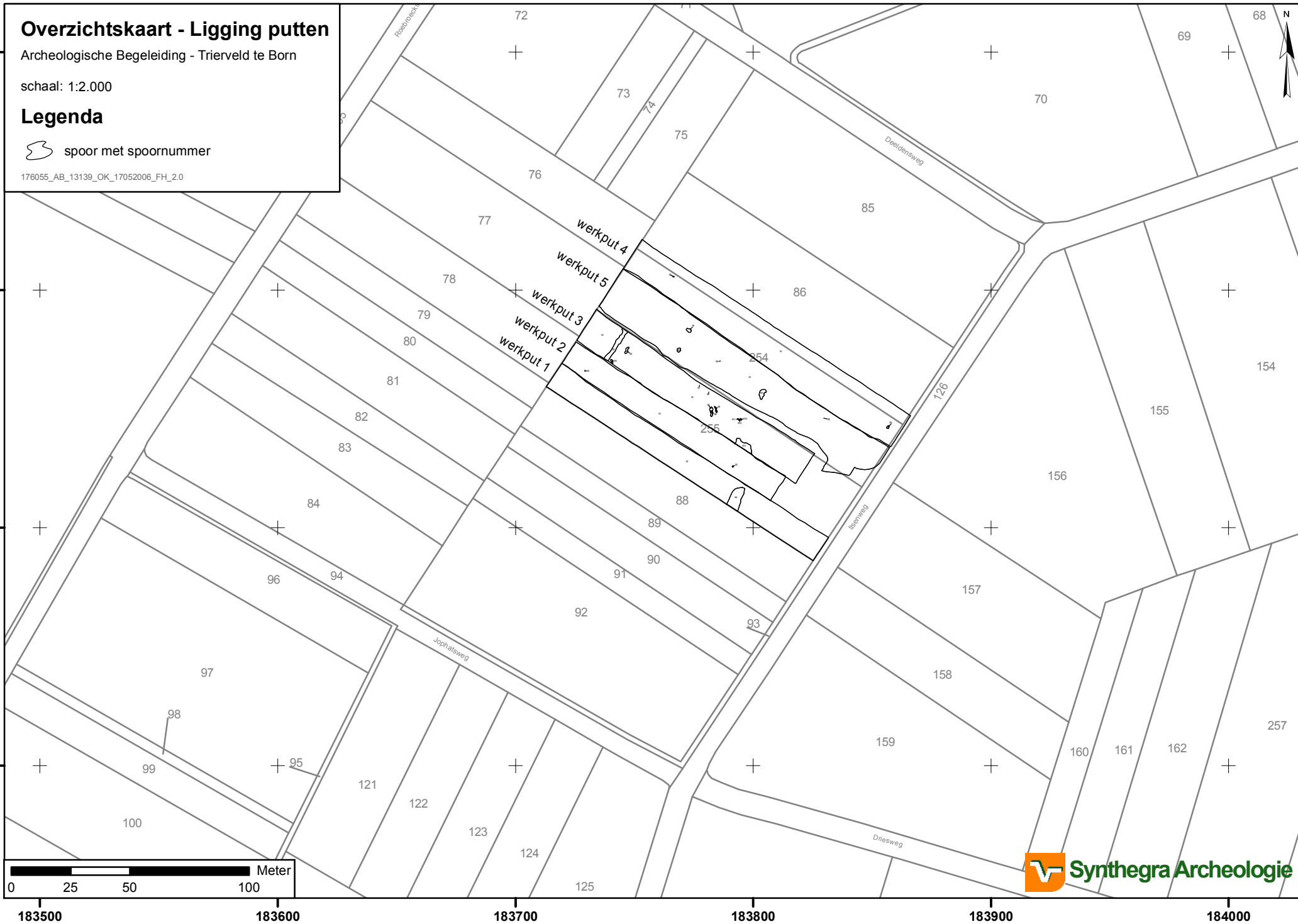
Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

schaal: 1:2.000

Legenda

 spoor met spoornummer

176055_AB_13139_OK_17052006_FH_2.0

**Bijlage 2:
Vlaktekeningen**

Vlaktekening - werkput 1 vlak 1

Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

schaal: 1:600

Legenda

• vondst met vondstnummer

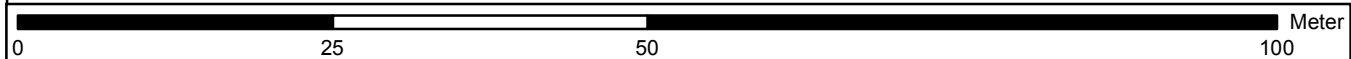
☞ spoor met spoornummer

176055_AB_13139_VT1-1_17052006_FH_1.1

340350

340300

183700

183750

183800

Vlaktekening - werkput 2 vlak 1

Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

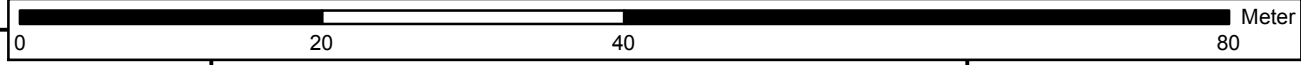
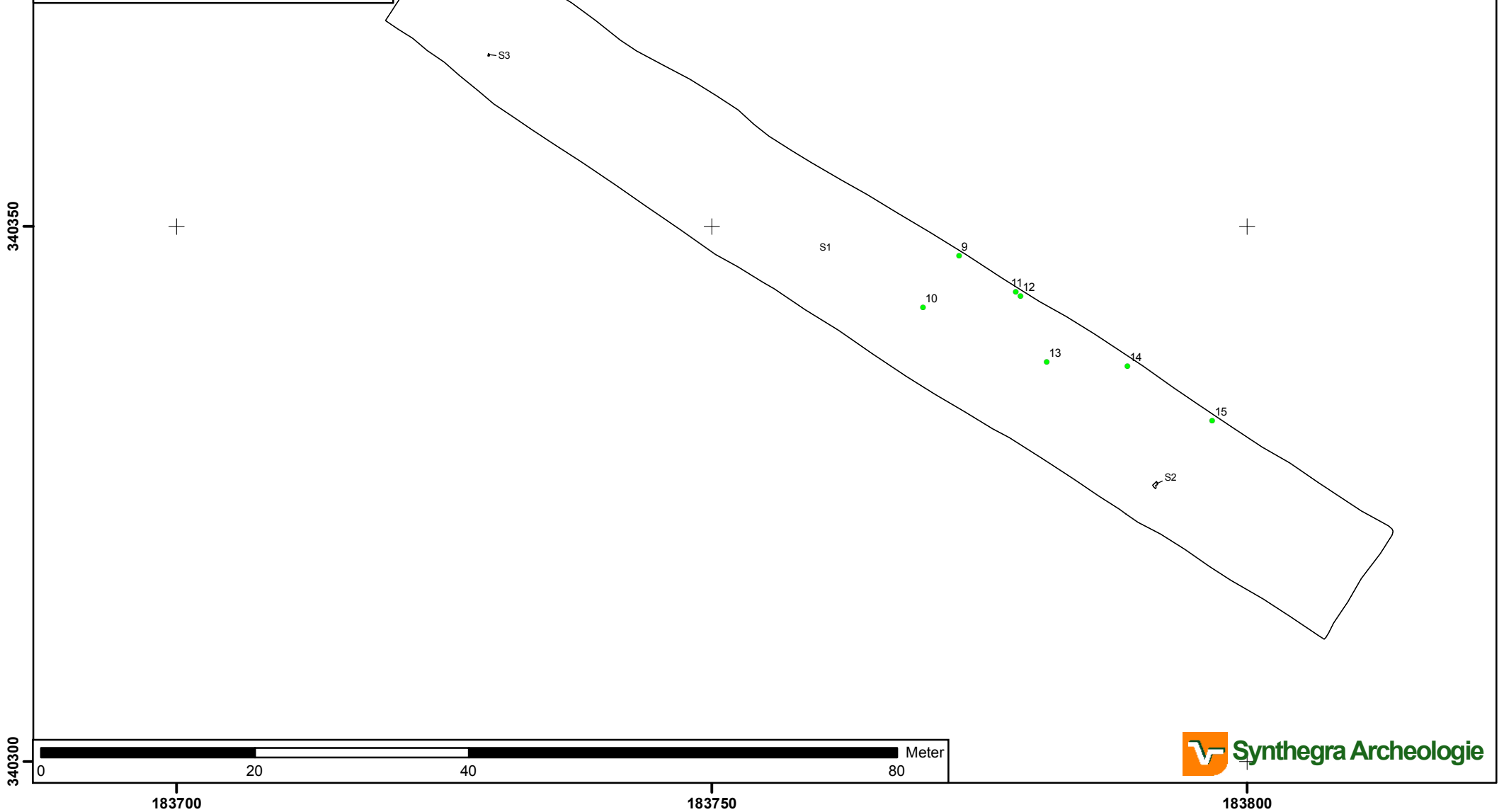
schaal: 1:500

Legenda

• vondst met vondstnummer

☞ spoor met spoornummer

176055_AB_13139_VT2-1_17052006_FH_1.1

340400

Vlaktekening - werkput 3 vlak 1

Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

schaal: 1:500

Legenda

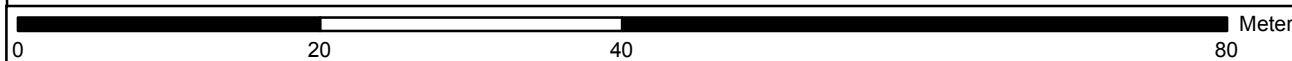
• vondst met vondstnummer

☞ spoor met spoornummer

176055_AB_13139_VT3-1_17052006_FH_1.1

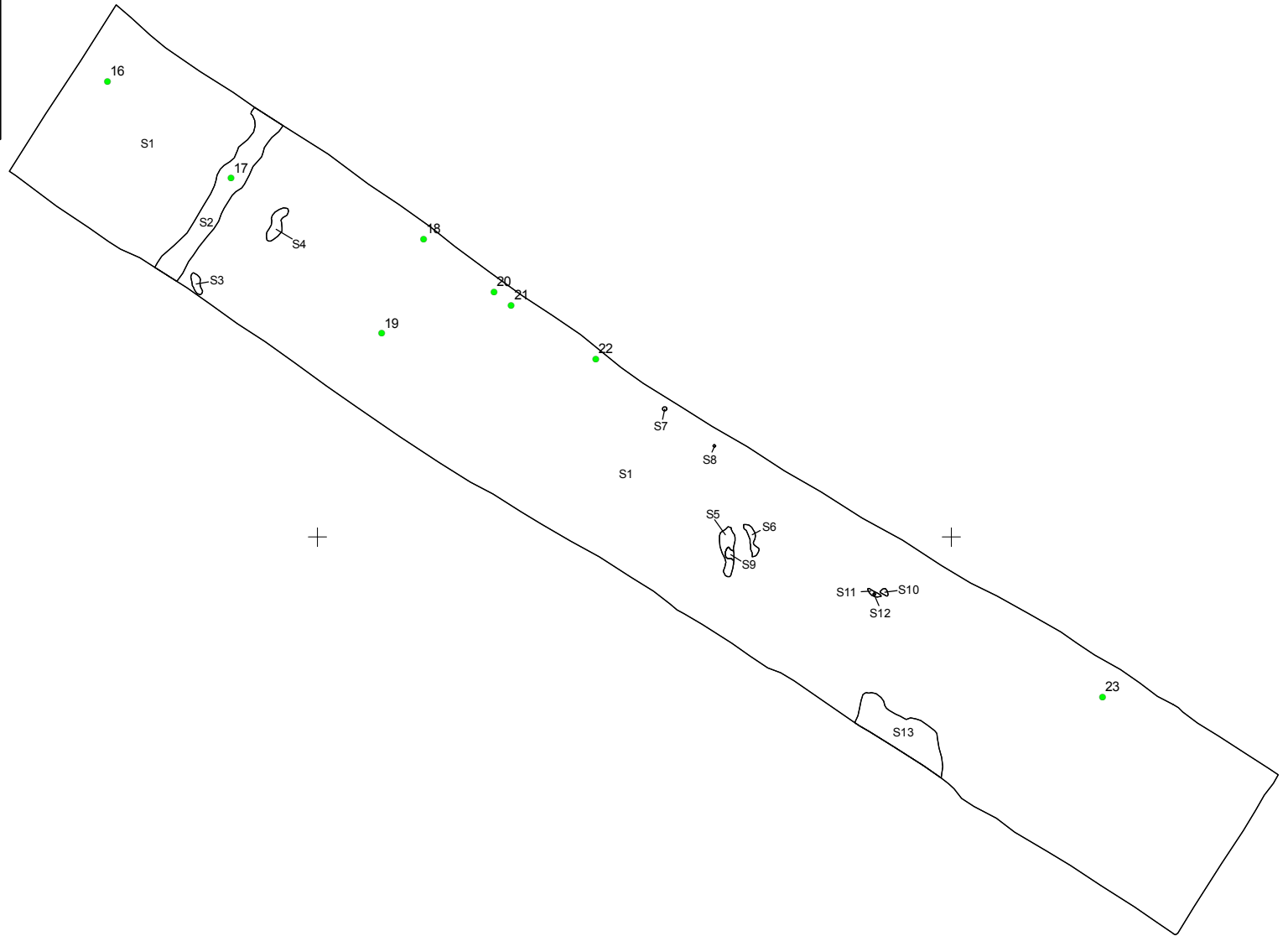
340350

183700

183750

183800

Vlaktekening - werkput 4 vlak 1

Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

schaal: 1:600

Legenda

• vondst met vondstnummer

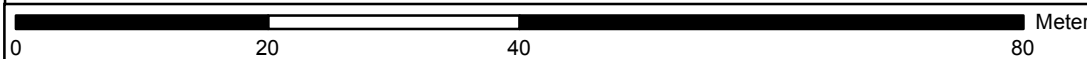
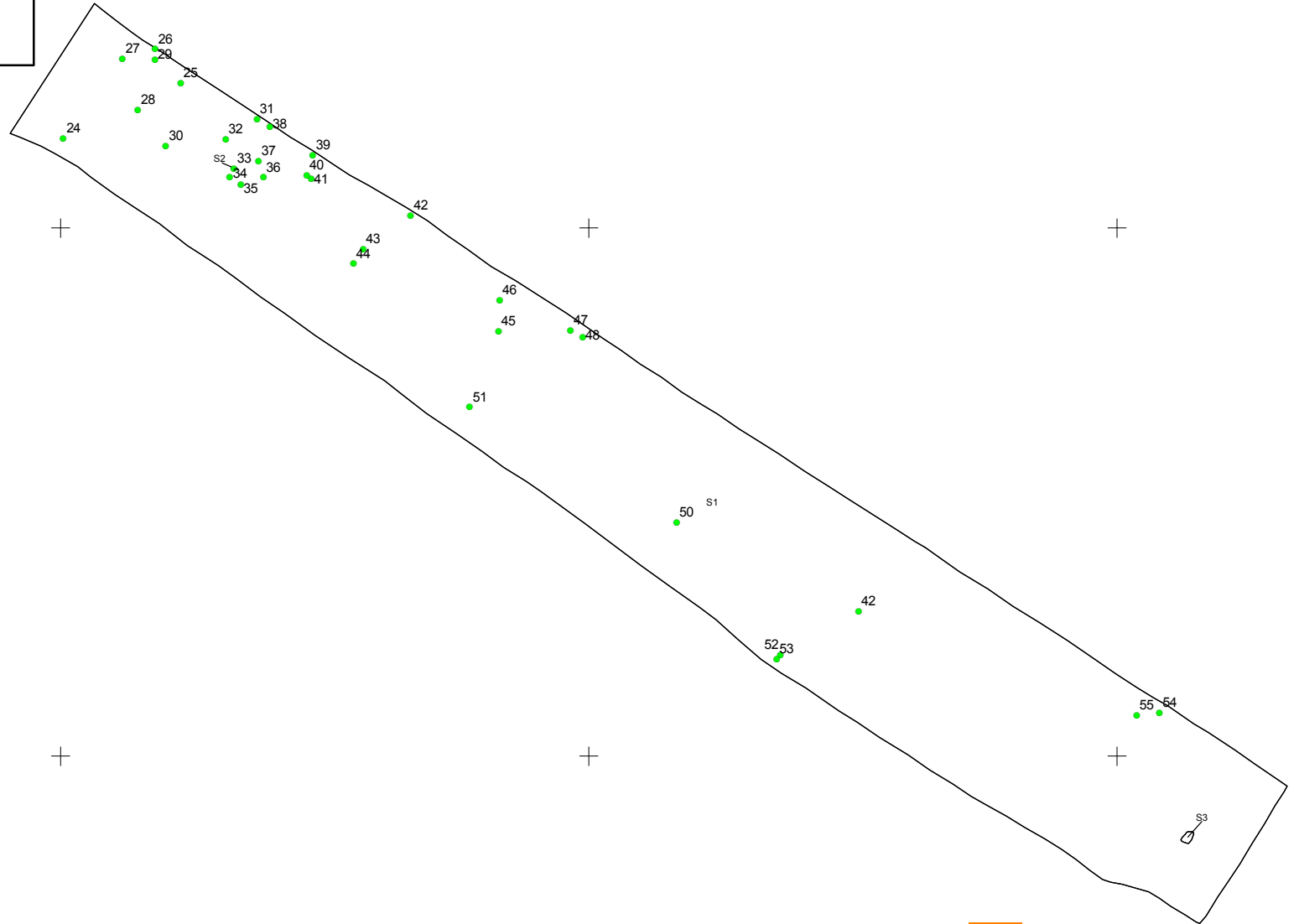
☞ spoor met spoornummer

176055_AB_13139_VT4-1_17052006_FH_1.0

340400

340350

183750

183800

183850

Vlaktekening - werkput 5 vlak 1

Archeologische Begeleiding - Trierveld te Born

schaal: 1:600

Legenda

● vondst met vondstnummer

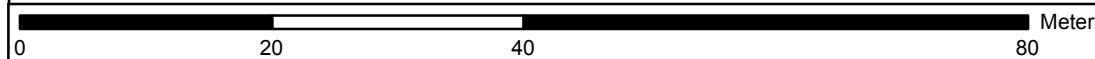
☞ spoor met spoornummer

176055_AB_13139_VT5-1_17052006_FH_1.0

340400

340350

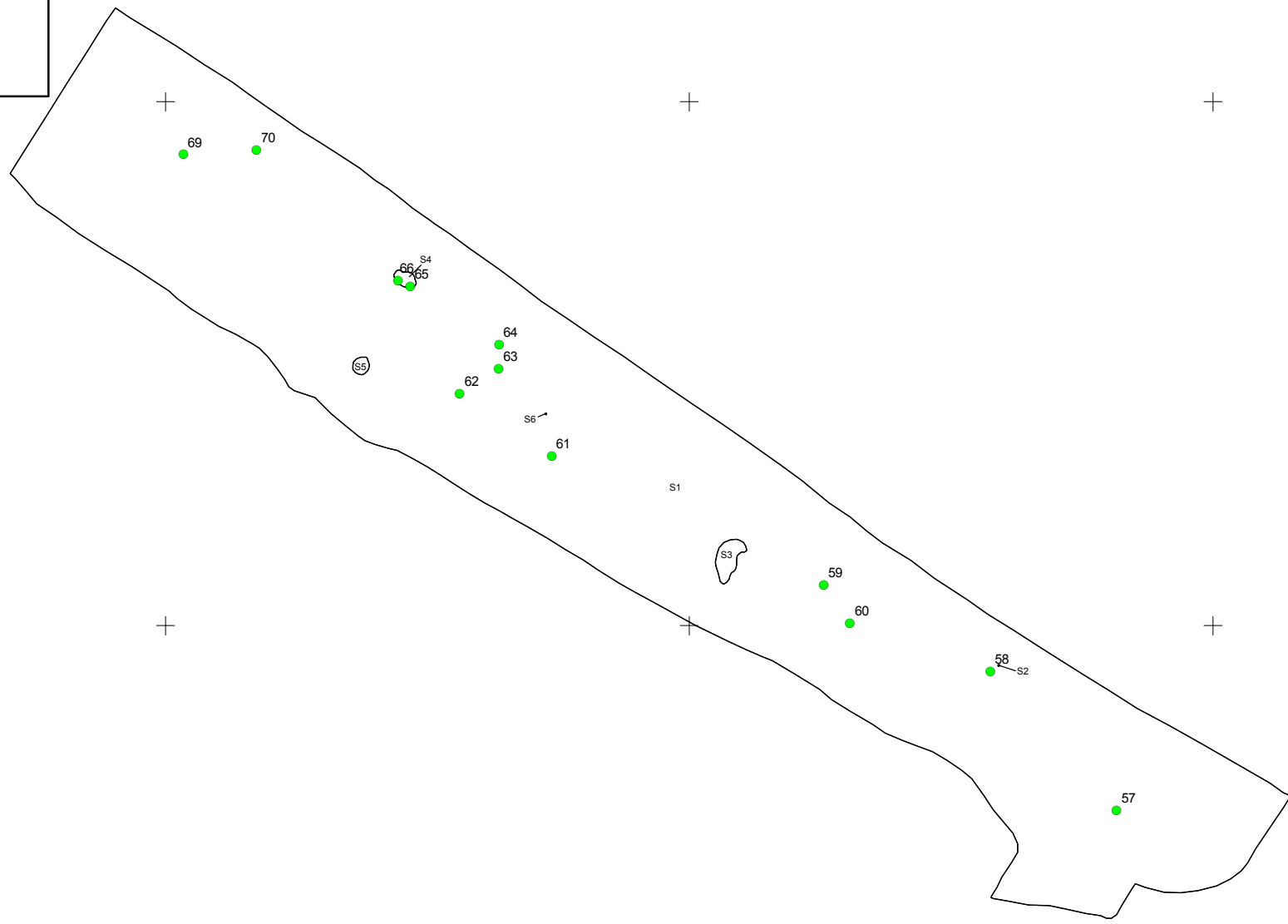

183700

183750

183800

183850

**Bijlage 3:
Sporenlijsten**

Veldformulier spoorformulier

Opdrachtgever/contactpersoon: Kuypers Kessel BV
 Project: AB Locatie: Klein Trierveld Kaartblad: 60A
 Projectleider: HK Plaats: Born RD-coördinaat X: 183794
 Projectnummer: 175112 Gemeente: Sittard-Geleen RD-coördinaat Y: 340361
 Projectcode: Provincie: Limburg
 CIS-code: 13139

Put: 1 Vlak: 1

Spoornr	Aard	NAP bo.	NAP on.	Segm.	Vulnr.	Tint	Bijkl.	Hoofdkl.	Text.	Org. stof	Grens	Insl.	Vorm	Opm.
1	vlak					li		br	kl		g	mg, fe, g	rh	
2	grindbaan					do		br	kl		s		on	

Paraaf:

Put:

2 Vlak:

1

Spoornr	Aard	NAP bo.	NAP on.	Segm.	Vulnr.	Tint	Bijkl.	Hoofdkl.	Text.	Org. stof	Grens	Insl.	Vorm	Opm.
1	vlak					li		br	kl		g	mg, fe, g	rh	
2	grindopduiking										s		on	
3	paalspoor??					do		br	kl		g	hk	vk	

Paraaf:

Put:

3 Vlak:

1

Spoornr	Aard	NAP bo.	NAP on.	Segm.	Vulnr.	Tint	Bijkl.	Hoofdkl.	Text.	Org. stof	Grens	Insl.	Vorm	Opm.
1	vlak					li		br	kl		s	mg, fe, g	rh	
2	proefput ADC					li		br	kl		g		lin	
3	nat. vlek					do		br	kl		s	verbr. Kl	o	
4	vlek					li	gr	br	kl	hk	g		onr	
5	kuil?					do	gr	br	kl	hk	s		onr	metdet
6	nat. vlek					li		br	Z2S3		s		onr	metdet
7	PG?					do	gr	br	kl	hk	g		r	metdet
8	PG?					do	gr	br	kl	hk	g		r	metdet
9	verbr. Vlek					do	gr	br	kl		s		onr	metdet
10	kuil?					do	gr	br	kl		g		onr	metdet
11	kuil?					do	gr	br	kl		g		onr	metdet
12	verbr. Vlek					do	zw	br	kl	hk	s	verbr. Kl	r	metdet
13	grindbaan					li		br	g		s		onr	

Paraaf:

Put:

4 Vlak:

1

Spoornr	Aard	NAP bo.	NAP on.	Segm.	Vulnr.	Tint	Bijkl.	Hoofdkl.	Text.	Org. stof	Grens	Insl.	Vorm	Opm.
1	vлак					li		br	K		s	aw,bst,vst,g	rh	
2	vlek					li		gr	K		zg	aw	o	
3	verbr. Vlek					do		gr	K		s	verbr. K, hk	o	verbrand

Paraaf:

Put:

5 Vlak:

1

Spoornr	Aard	NAP bo.	NAP on.	Segm.	Vulnr.	Tint	Bijkl.	Hoofdkl.	Text.	Org. stof	Grens	Insl.	Vorm	Opm.
1	vlak					li		br	K		s		rh	
2	paalgat					do		zw	K		s		r	
3	grindbaan					li		br	K		g	g	onr	
4	kuil					li	gr	br	K		g	aw,hk,g	o	
5	kuil					do	gr	br	K		s	aw,hk,g	o	
6	paalgat					-		-	-		s		r	

Paraaf:

**Bijlage 4:
Vondstenlijst**

Veldformulier vondstenlijst

Opdrachtgever/contactpersoon: Kuypers Kessel BV
Project: AB
Projectleider: HK
Projectnum: 175112
Projectcode:
CIS-code: 13139

Locatie: Klein Trierveld
Plaats: Born
Gemeente: Sittard-Geleen
Provincie: Limburg

Kaartblad: 60A
RD-coördinaat X: 183794
RD-coördinaat Y: 340361

Vondstnr.	Put	Vlak	Spoor	Segment	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamel wijze	Datum
1	1	1	1	11		VST		MAA	19-7-2005
2	1	1	1	12		VST		MAA	19-7-2005
3	1	1	1	14		VST		MAA	19-7-2005
4	1	1	1	19		VST		MAA	19-7-2005
5	1	1	1	19		BOT		MAA	19-7-2005
6	1	1	1	21		VST		MAA	19-7-2005
7	1	1	1	21		AW?		MAA	19-7-2005
8	1	1	1	23		MFE		MAA	19-7-2005
9	2	1	1	12		AW?		MAA	19-9-2005
10	2	1	1	12		VST		MAA	19-9-2005
11	2	1	1	14		BST		MAA	19-9-2005
12	2	1	1	14		SLAK		MAA	19-9-2005
13	2	1	1	15		MFE		MAA	19-9-2005
14	2	1	1	16		VST		MAA	19-9-2005
15	2	1	1	18		GLAS		MAA	19-9-2005
16	3	1	1	1		AW		MAA	21-3-2006
17	3	1	2	4		VST		MAA	21-3-2006
18	3	1	1	7		AW		MAA	21-3-2006
19	3	1	1	7		VST		MAA	21-3-2006
20	3	1	1	8		VST		MAA	21-3-2006

Paraaf:

Vondstnr.	Put	Vlak	Spoor	Segment	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamel wijze	Datum
21	3	1	1	8		VST		MAA	21-3-2006
22	3	1	1	10		VST		MAA	21-3-2006
23	3	1	1	20		VST		MAA	21-3-2006
24	4	1	1	1		AW		MAA	10-5-2006
25	4	1	1	3		AW		MAA	10-5-2006
26	4	1	1	2		AW		MAA	10-5-2006
27	4	1	1	2		MIX		MAA	10-5-2006
28	4	1	1	2		AW		MAA	10-5-2006
29	4	1	1	2		AW		MAA	10-5-2006
30	4	1	1	3		VST		MAA	10-5-2006
31	4	1	1	4		VST		MAA	10-5-2006
32	4	1	1	4		VST		MAA	10-5-2006
33	4	1	2	4		AW		MAA	10-5-2006
34	4	1	1	4		VST		MAA	10-5-2006
35	4	1	1	5		VST		MAA	10-5-2006
36	4	1	1	5		AW		MAA	10-5-2006
37	4	1	1	5		VST		MAA	10-5-2006
38	4	1	1	5		VST		MAA	10-5-2006
39	4	1	1	6		AW		MAA	10-5-2006
40	4	1	1	6		AW		MAA	10-5-2006

Paraaf:

Vondstnr.	Put	Vlak	Spoor	Segment	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamel wijze	Datum
41	4	1	1	6		AW		MAA	10-5-2006
42	4	1	1	8		AW		MAA	10-5-2006
43	4	1	1	7		AW		MAA	10-5-2006
44	4	1	1	7		VST		MAA	10-5-2006
45	4	1	1	10		VST		MAA	10-5-2006
46	4	1	1	10		VST		MAA	10-5-2006
47	4	1	1	11		AW		MAA	10-5-2006
48	4	1	1	12		AW		MAA	10-5-2006
49	4	1	1	19		AW		MAA	10-5-2006
50	4	1	1	15		VST		MAA	10-5-2006
51	4	1	1	11		VST		MAA	10-5-2006
52	4	1	1	18		AW		MAA	10-5-2006
53	4	1	1	18		VST		MAA	10-5-2006
54	4	1	1	25		AW		MAA	10-5-2006
55	4	1	1	24		AW		MAA	10-5-2006
56	4	1	3	-			VULLING	TROFFEL	10-5-2006
57	5	1	1	3		AW		MAA	12-5-2006
58	5	1	1	6		AW		MAA	12-5-2006
59	5	1	1	10		VST		MAA	12-5-2006
60	5	1	1	9		VST		MAA	12-5-2006

Paraaf:

Vondstnr.	Put	Vlak	Spoor	Segment	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamel wijze	Datum
61	5	1	1	16		VST		MAA	12-5-2006
62	5	1	1	18		AW		MAA	12-5-2006
63	5	1	1	17		VST		MAA	12-5-2006
64	5	1	1	18		VST		MAA	12-5-2006
65	5	1	4-			AW		TROFFEL	12-5-2006
66	5	1	4-				VULLING	TROFFEL	12-5-2006
67	5	1	5-			MIX		TROFFEL	12-5-2006
68	5	1	5-				VULLING	TROFFEL	12-5-2006
69	5	1	1	25		VST		MAA	12-5-2006
70	5	1	1	24		VST		MAA	12-5-2006

Paraaf:

**Bijlage 5:
Determinatielijst**

Synthegra Archeologie bv Dordrecht

Determinatielijst vondsten algemeen

Projectna Archeologische Begeleiding

Locatie Klein Trierveld te Born

Projectnu 175112 en 176055

Datum determinatie

jun-06

Uitvoerder(s)

Herman van Klaveren

Cis-code

13139

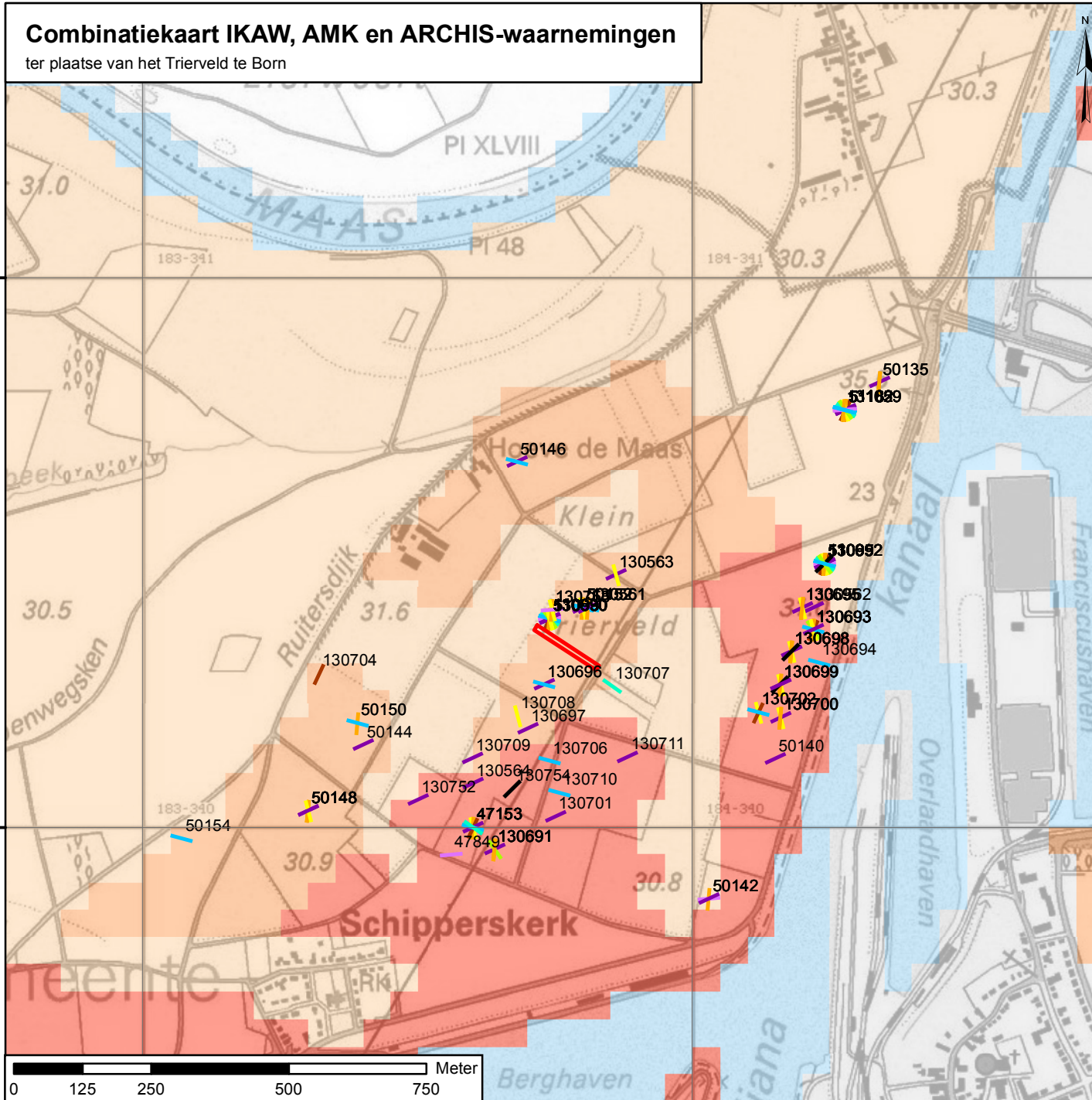
Vondstnr	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Segm	Materiaal	Algemeen	Specifiek	Datering	MAE	Compleetheid	Totaal	Diversen	Bijzonderheden
1	1	1	1		11	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd
2	1	1	1		12	SVU	Grijs+bruine patina	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd, cortex
3	1	1	1		14	SVU	Grijs	Afslag/kling	PALEO-IJZ			1		Mogelijk geretoucheerd
4	1	1	1		19	SVU	Bruin	Afslag	PALEO-IJZ			1		Afval
5	1	1	1		19	BOT	Wit		XXX			1		Gecalcineerd
6	1	1	1		21	SVU	Donkergrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Mogelijk geretoucheerd
7	1	1	1		21	KER	Grijs		NTA-NTC			1		Postmiddeleeuws
8	1	1	1		23	MFE		Spijker	XXX			1		Sterk gecorrodeerd
9	2	1	1		12	KER	Grijs	Tegel	ROMV-NTC			1		Dakpanfragment
10	2	1	1		12	SVU	Lichtgrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Afval
11	2	1	1		14	KER	Roodbakkend	Tegel	ROMV-NTC			1		Dakpanfragment
12	2	1	1		14	SLAK			XXX			1		Glasachtig
13	2	1	1		15	MFE		Spijker	XXX			1		Sterk gecorrodeerd
14	2	1	1		16	SVU	Donkergrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd, cortex
15	2	1	1		18	GLS	Donkergroen		NTC			1		Recent
16	3	1	1		1	SVU	Donkergrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Afval
17	3	1	2		4	SVU	Lichtgrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		
18	3	1	1		7	KER		Steengoed	NTA-NTC			1		Postmiddeleeuws
19	3	1	1		7	SVU	Bruingrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Mogelijk geretoucheerd
20	3	1	1		8	SVU	Lichtgrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd
21	3	1	1		8	SVU	Donkergrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd
22	3	1	1		10	SVU	Donkergrijs	Afslag	NTC			1		Heel vers
23	3	1	1		20	SVU	Lichtgrijs	Afslag	PALEO-IJZ			1		Niet geretoucheerd
24	4	1	1		1	KER	Roodbakkend		NTC			1		Subrecent
25	4	1	1		3	KER	Roodbakkend	Bord?	LMEB-NTC			1		Slibversiering
26	4	1	1		2	KER	Roodbakkend		NTC			1		Subrecent
27	4	1	1		2	KER	Wit	Limburgs	LMEA-LMEB			4		11de-13de eeuw
27	4	1	1		2	SVU			XXX			1		Natuurlijk
28	4	1	1		2	KER	Roze		LMEA-LMEB			1		Laatmiddeleeuws?
29	4	1	1		2	KER	Roodbakkend		NTC			1		Subrecent
30	4	1	1		3	SVU?	Zwart		XXX			1		Natuurlijk

31	4	1	1	4	SVU	Grijs	Afvalstukje	PALEO-IJZ	1	Slagnegatief
32	4	1	1	4	SVU	Grijs+ patina		PALEO-IJZ	1	Cortex, natuurlijk?
33	4	1	1	4	Sxx	Schalie		XXX	1	Natuurlijk
34	4	1	1	4	SVU	Bruin		XXX	1	Natuurlijk
35	4	1	1	5	SVU	Grijs en lichtbruin		XXX	3	Natuurlijk
36	4	1	1	5	KER	Roodbakkend		NTC	1	Subrecent
37	4	1	1	5	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	Duidelijke slagbult
38	4	1	1	5	SVU	Grijs		XXX	2	Natuurlijk
39	4	1	1	6	KER	Grijs	Tegel	ROMV-NTC	1	Dakpanfragment
40	4	1	1	6	KER	Rood		NTC	1	Subrecent
41	4	1	1	6	SLAK	Zwart		XXX	1	
42	4	1	1	8	SLAK	Zwart		XXX	1	
43	4	1	1	7	KER	Rood		NTC	1	Subrecent
44	4	1	1	7	SVU	Grijs	Afvalstukje	PALEO-IJZ	1	
45	4	1	1	10	SVU	Grijs	Brede afslag/Kernstukje	PALEO-IJZ	1	
46	4	1	1	10	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	
47	4	1	1	11	KER	Handgevormd	Wand	IJZV-ROMV	1	Ijzertijd of Romeins
48	4	1	1	12	KER	Handgevormd	Bodem?	IJZV-ROMV	1	Ijzertijd of Romeins
49	4	1	1	19	KER	Grijs	Tegel	ROMV-NTC	1	Dakpanfragment
50	4	1	1	15	KER		Steengoed	LMEA-NTC	1	Laatmiddeleeuws of recent
51	4	1	1	11	SVU	Donkergrijs		XXX	1	Natuurlijk
52	4	1	1	18	KER	Witbakkend		NTA-NTC	1	Vanaf de 16de eeuw
52	4	1	1	18	KER		Industrieel	NTB-NTC	1	Vanaf de 18de eeuw
53	4	1	1	18	SVU	Grijs	Artefact/Schrabber?	PALEO-IJZ	1	
54	4	1	1	25	KER		Steengoed	NTC	1	Subrecent
55	5	1	1	24	KER	Roodbakkend		NTC	1	Subrecent
56	4	1	3				Monster		1	
57	5	1	1	3	KER		Steengoed	NTC	1	Subrecent
58	5	1	1	6	KER		Steengoed	NTC	1	Subrecent
59	5	1	1	10	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	Niet geretoucheerd
60	5	1	1	9	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	Niet geretoucheerd
61	5	1	1	16	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	Niet geretoucheerd
62	5	1	1	18	SLAK			XXX	1	Subrecent
63	5	1	1	17	SVU	Grijs	Afval	PALEO-IJZ	1	
64	5	1	1	18	SVU	Grijs	Afslag	PALEO-IJZ	1	Niet geretoucheerd
65	5	1	4		KER	Handgevormd		IJZV-ROMV	23	Ijzertijd of Romeins
66	5	1	4				Monster			
67	5	1	5		KER	Handgevormd		IJZV-ROMV	16	Ijzertijd of Romeins
67	5	1	5		MIX			XXX	8	4 leem en 4 steen
68	5	1	5				Monster			
69	5	1	1	25	SVU	Grijs	Afslag(afval)	PALEO-IJZ		
70	5	1	1	24	SVU	Grijs	Afval en natuurlijk	PALEO-IJZ	2	

Bijlage 6:
Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen

Combinatiekaart IKAW, AMK en ARCHIS-waarnemingen

ter plaatse van het Trierveld te Born

Legenda

ARCHIS-waarneming + waarnemingsnummer

- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd
- Onbekende tijd

archeologisch monument + waarnemingsnummer

- terrein van archeologische betekenis
- terrein van archeologische waarde
- terrein van hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde
- terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

archeologische verwachting trefkans

- hoog (water)
- middelhoog (water)
- laag (water)
- water
- hoog
- middelhoog
- laag
- zeer laag
- niet gekarteerd
- onbekend
- onderzoekslocatie

**Bijlage 7:
Geologische/archeologische perioden en lijst met gebruikte
afkortingen**

Lijst met gebruikte afkortingen

BO	Bureauonderzoek
IVO-V	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen
IVO-K	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende boringen
IVO-W	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende boringen
IVO-K-G	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. karterende proefsleuven
IVO-W-G	Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. waarderende proefsleuven
AB	Archeologische Begeleiding
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
IKAW	Indicatieve Kaart Archeologische Waarden
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
ARCHIS	ARCheologisch Informatie Systeem
BP	Before Present
CAA	Centraal Archeologisch Archief
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
MV	MaaiVeld
NAP	Nieuw Amsterdams Peil
RGD	Rijks Geologische Dienst
STIBOKA	STichting BODem Kartering

Paleolithicum: tot 8800 vC	PALEO	vroeg: 800 – 500 vC	IJZV
vroeg: tot 300.000 C14	PALEOV	midden: 500 – 250 vC	IJZM
midden: 300.000 – 35.000 C14	PALEOM	laat: 250 – 12 vC	IJZL
laat: 35.000 C14 – 8800 vC	PALEOL	Romeinse tijd: 12 vC – 450 nC	ROM
laat A: 35.000 – 18.000 C14	PALEOLA	vroeg: 12 vC – 70 nC	ROMV
laat B: 18.000 C14 – 8800 vC	PALEOLB	vroeg A: 12 vC – 25 nC	ROMVA
Mesolithicum: 8800 – 4900 vC	MESO	vroeg B: 25 – 70 nC	ROMVB
vroeg: 8800 – 7100 vC	MESOV	midden: 70 – 270 nC	ROMM
midden: 7100 – 6450 vC	MESOM	midden A: 70 – 150 nC	ROMMA
laat: 6450 – 4900 vC	MESOL	midden B: 150 – 270 nC	ROMMB
Neolithicum: 5300 – 2000 vC	NEO	laat: 270 – 450 nC	ROML
vroeg: 5300 – 4200 vC	NEOV	laat A: 270 – 350 nC	ROMLA
vroeg A: 5300 – 4900 vC	NEOVA	laat B: 350 – 450 nC	ROMLB
vroeg B: 4900 – 4200 vC	NEOVb	Middeleeuwen: 450 – 1500 nC	XME
midden: 4200 – 2850 vC	NEOM	vroeg: 450 – 1050 nC	VME
midden A: 5300 – 3400 vC	NEOMA	vroeg A: 450 – 525 nC	VMEA
midden B: 3400 – 2850 vC	NEOMB	vroeg B: 525 – 725 nC	VMEB
laat: 2850 – 2000 vC	NEOL	vroeg C: 725 – 900 nC	VMEC
laat A: 2850 – 2450 vC	NEOLA	vroeg D: 900 – 1050 nC	VMED
laat B: 2450 – 2000 vC	NEOLB	laat: 1050 – 1500 nC	LME
Bronstijd: 2000 – 800 vC	BRONS	laat A: 1050 – 1250 nC	LMEA
vroeg: 2000 – 1800 vC	BRONSV	laat B: 1250 – 1500 nC	LMEB
midden: 1800 – 1100 vC	BRONSM	Nieuwe tijd: 1500 – heden	
midden A: 1800 – 1500 vC	BRONSMa	A: 1500 – 1650 nC	NTA
midden B: 1500 – 1100 vC	BRONSMb	B: 1650 – 1850 nC	NTB
laat: 1100 – 800 vC	BRONSL	C: 1850 - heden	NTC
IJzertijd: 800 – 12 vC	IJZ	Onbekend	XXX

Metaalsoorten		Steensoorten	
Brons	MBR	Barnsteen	SBA
Goud	MAU	Bergkristal	SBE
IJzer	MFE	Diabaas / gabbro / doleriet / dioriet	SDI
Koper	MCU	Git	SGI
Lood	PB	Graniet / gneis	SGR
Messing	MME	Jadeiet / nefriet	SJA
Metaal	MXX	Kalk (steen)	SKA
Tin of lood legering	MSN	Leisteen	SLE
Zilver	MAG	Marmer	SMA
Organisch		Oker	SOK
Bot, dierlijk	ODB	Steen	SXX
Bot, menselijk	OMB	Tefriet / basaltlava	STE
Bot, onbekend	OXB	Tufsteen	STU
Gewei	ODG	Vuursteen	SVU
Hoom	ODH	Zandsteen / kwartsiet	SZA
Hout / Houtskool	OPH		
Ivoor	ODI	Onbekend	XXX
Leer / huid / bont	ODL	Niet van toepassing	---
Organisch	OXX		
Organisch, dierlijk	ODX	Glas	GLS
Organisch, menselijk	OMX	Keramiek	KER
Organisch, plantaardig	OPX	Slak	SLAK
Schelp	ODS		
Textiel: katoen / linnen / wol / zijde	OTE		

Verklarende woordenlijst

A-horizont:	Minerale (humeuze) bovengrond. Indien er uitspoeling van materiaal optreedt, heet deze uitspoelingshorizont ook wel de E-horizont.
B-horizont:	Inspoelingshorizont. Een horizont waaraan door inspoeling uit een hoger liggende horizont humus, ijzer of kleibestanddelen zijn toegevoegd
C-horizont:	Een horizont die weinig of niet veranderd is door bodemvorming, de moederbodem. Men kan aannemen dat de bovenliggende, al dan niet door bodemvorming veranderde, horizonten uit soortgelijk materiaal zijn ontstaan.
Eerdgrond:	Gronden met een goed ontwikkelde, donkere, humeuze bovengrond. De donkere bovengrond verschilt duidelijk van kleur met de ondergrond. In de ondergrond heeft geen duidelijke profielontwikkeling plaatsgevonden.
Esdek:	De bovenlaag van een bodem die is ontstaan door een jarenlang gebruik als bouwland. Een esdek is bijvoorbeeld te vinden bij een enkeerdgrond.
Gyttia:	Afgestorven organisch materiaal dat bezinkt en bijdraagt tot de veenvorming.
Inhumatiegraf:	Graffkuil voor lijkbegrafing (al dan niet in een sarcobaag van hout, lood of steen).

werkelijke jaren	14C y BP	Litho-stratigrafie	Chronostratigrafie	Vegetatie	Archeologische perioden	Cultuurnamen				
- 1500 n Chr. - 1000	• 1000	Duinkerke III	Subatlanticum	loofbos	Late Middeleeuwen					
- 500		Duinkerke II			Karolingische tijd					
- 0	Formatie van Nieuwkoop	Merovingische tijd Volksverhuizingstijd Laat-Romeinse tijd Midden-Romeinse tijd Vroeg-Romeinse tijd								
- 500	Duinkerke I	Subboreaal	Late IJzertijd		Zeijen					
- 1000			Midden IJzertijd							
- 1500	Duinkerke 0	Atlantisch	Vroege IJzertijd				Late Bronstijd	Hilversum- Drakestein	Elp	
- 2000	• 4000	Calais IV	Atlanticum		Vroege Bronstijd		Wikkeldraad			
- 2500					Laat-Neolithicum		Vlaardingen	Trechter- beker	Stand- voet- beker	Klok- beker
- 3000					Midden-Neolithicum		Michelsberg	Harz		
- 3500	• 5000	Calais III			Vroeg-Neolithicum		Swifter- bant	Michelsberg		
- 4000				Mesolithicum	Bandceramiek					
- 4500	• 6000	Calais I						Boreaal	den	
- 5000									Preboreaal	berk
- 6000	• 8000			Boreaal	den	Ahrensburg				
- 7000					Late Dryas (koud)	toendra				
- 8000	Jong dekzand II	Formatie van Bostel			Allerød (warm)	den, berk				
- 9000	Jong dekzand I	Formatie van Bostel	Vroege Dryas (koel)		toendra					
- 10000	• 10000		Bølling (warm)		berk	Tjonger				
- 11000			Pleniglaciaal		geen: pool- woestijn	Hamburg				
- 12000	• 12000	Oud dekzand, löss	Paleolithicum		Eemien (warm)	loofbos				
- 25000							Midden-Paleolithicum			
- 50000 - 100000	• 150000 - 200000	keileem glacifluvial (en stuwwallen)	Drente Form.		Saalien (ijstijd)	geen: landijs	Vroeg-Paleolithicum			
- 250000 - 300000 v Chr.										

Bron: Es, W.A. van, H. Sarfatij en P.J. Woltering, 1988: Archeologie in Nederland, de rijkdom van het bodemarchief. Amsterdam / Amersfoort.